

Politechnika
Wrocławska

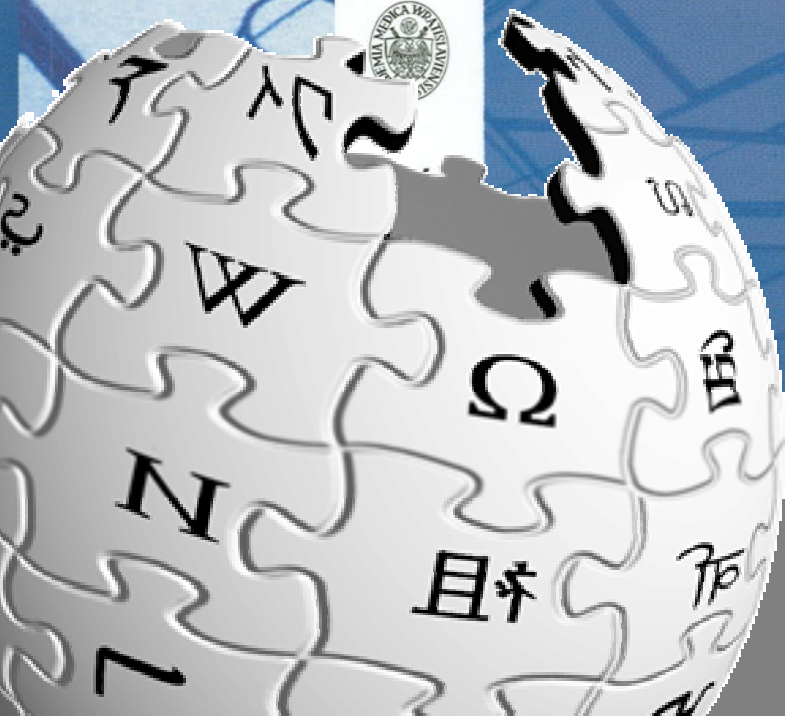
UE

Uniwersytet
Ekonomiczny
we Wrocławiu

XI

Dolnośląski Festiwal Nauki 2008

**Jak mądrze korzystać
z wolnych źródeł wiedzy?**

Agnieszka Kwiecień
Stowarzyszenie Wikimedia Polska

Plan

- Źródła wiedzy
- Wolne źródło
 - Przykład: Wikipedia, wolna encyklopedia
- Cele i sposoby wykorzystania
 - Czytanie
 - Materiał źródłowy
 - Rozpowszechnianie
 - Modyfikacja, utwór zależny

Wiedza

- Platon: *wiedza to prawdziwe, uzasadnione przekonanie.*
- Psychologia: *ogół treści utrwalonych w umyśle ludzkim w wyniku kumulowania doświadczenia oraz uczenia się.*
- Nowa Encyklopedia Powszechna PWN: *ogół wiarygodnych informacji o rzeczywistości wraz z umiejętnością ich wykorzystywania.*
- Wikipedia: *termin używany powszechnie, dotychczas nie posiada jeszcze ogólnie uznanej definicji. Za klasyczną uznaje się definicję Platona ...*

Źródła wiedzy

- Obserwacje (własne doświadczenie)
- Przekaz ustny
- Materiały drukowane
- Materiały audio/video
- Internet
- Publikacje naukowe
- Literatura
- Podręczniki
- Encyklopedie
- Słowniki
- Atlasy
- Czasopisma
- Ustawy (dokumenty urzędowe)
- Grafika, muzyka, film

Wolne Dobra Kultury

- Otwarta treść – pojęcie wywodzi się z ruchu wolnego/otwartego oprogramowania i wolnej dokumentacji
 - *„Dowolny rodzaj pracy twórczej (np. teksty, obrazy, dźwięk, filmy itp.) publikowany pod nieograniczającą licencją i w formacie, który jawnie pozwala kopiować oraz edytować dane dzieło”*
- Wolne Dobra Kultury – rozwinięcie pojęcia otwartej treści przez projekt Creative Commons
 - *„Dzieła czy utwory, które mogą być w sposób nieograniczony studiowane, wykonywane, kopiowane i/lub modyfikowane, przez każdego, w dowolnym celu.”*
- Wolne Dobra Kultury udostępniane są na wolnych licencjach.

Aspekty wolności (1)

- **Wolność wykorzystywania i odtwarzania utworu**

Licencja musi zezwalać na dowolne użycie utworu, zarówno w zakresie prywatnym, jak i publicznym. Tam, gdzie ma to swoje zastosowanie, licencja powinna obejmować również dostępność wszelkich praw pochodnych ("prawa zależne"), takich jak prawo do wykonywania czy interpretowania utworu. Nie mogą istnieć od tego żadne wyjątki, na przykład powodowane względami politycznymi czy religijnymi.

Aspekty wolności (2)

- **Wolność poznawania dzieła oraz stosowania zawartych w nim informacji**

Licencja musi zezwalać na dowolne korzystanie z informacji zawartych w dziele. Licencja nie może zabraniać na przykład wstecznej analizy kodu oprogramowania.

Aspekty wolności (3)

■ Wolność redystrybucji

Kopie dzieła mogą być sprzedawane, wymieniane lub rozdawane za darmo, jako część większego dzieła bądź kolekcji lub też jako niezależna całość. Ilość informacji dopuszczanej do kopiowania nie może podlegać ograniczeniom. Podobnie jakimkolwiek ograniczeniom nie może podlegać to, kto może wykonywać kopie ani to, na jakie medium informacje są skopiowane.

Aspekty wolności (4)

- **Wolność dystrybucji dzieł pochodnych**

W celu umożliwienia każdemu ulepszania dzieła, licencja nie może ograniczać wolności dystrybuowania zmodyfikowanych wersji (bądź dla dzieł mających swoją fizyczną postać, dzieł będących w jakikolwiek sposób ich pochodnymi), niezależnie od zawartości oraz celu sporządzania takich modyfikacji. Jednakże mogą istnieć pewne ograniczenia mające na celu ochronę tych podstawowych wolności lub stwierdzenia wkładu w dzieło jego poprzednich autorów.

Wolne licencje

- Copyright – wszelkie prawa zastrzeżone
- CC – pewne prawa zastrzeżone
 - ND – bez utworów zależnych
 - NC – w celach niekomercyjnych
 - SA – na tych samych warunkach
 - BY – uznanie autorstwa
 - Wolne: CC-BY, CC-BY-SA
- Copyleft – GNU FDL, Free Art. License
- Inne wolne licencje – FreeBSD, MIT
- PD – domena publiczna

pełna
ochrona

pełna
wolność

Wolne źródła wiedzy - przykłady

- **PD** – teksty ustaw, dzieła Jana Kochanowskiego (Wikiźródła, Wolne Lektury)
- **GNU FDL** – dokumentacja oprogramowania, encyklopedia internetowa Wikipedia, kolekcja cytatów Wikicytaty
- **CC-BY, CC-BY-SA** – serwis informacyjny Wikinews, część zasobów w repozytorium mediów Wikimedia Commons

Wolne źródło: Wikipedia

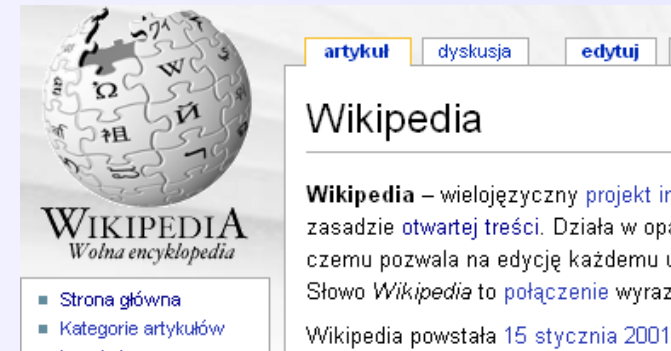
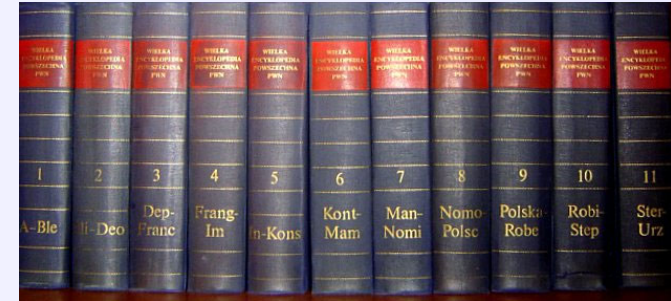
- **Wikipedia** – wielojęzyczna internetowa encyklopedia o otwartej treści.
- **Licencja GNU FDL** – pozwala na niekomercyjne i komercyjne użycie treści, z podaniem autorów i załączeniem treści licencji.
- **Dostępna on-line:** <http://pl.wikipedia.org>
- **Wtórne źródło informacji** – jako encyklopedia tworzona jest w oparciu o źródła pierwotne.

Cechy szczególne Wikipedii

- Bez ograniczeń papierowych encyklopedii
- Aktualna (np. status Plutona jako planety)
- Tworzona przez społeczność
 - wiele punktów widzenia
 - nikt nie narzuca kierunku prac
- Dostępna za darmo i na wolnej licencji
- Wielojęzyczna
- Prosta w obsłudze, edycja z poziomu przeglądarki

Wolność 1

użycie utworu → czytanie

Składowe encyklopedii

- Wyszukiwarka
- Strony ujednoznaczniające
- Artykuły: podział treści (definicja, spis treści, podział na sekcje)
- Przypisy, bibliografia i linki zewnętrzne
- Linki wewnętrzne do kolejnych pojęć
- Kategorie tematyczne
- Strony opisu grafik
- Linki do innych wersji językowych artykułu

Wyszukiwanie – przejdź (komputer Odra)

WIKIPEDIA
Wolna encyklopedia

- Strona główna
- Kategorie artykułów
- Losuj stronę
- Bieżące wydarzenia
- Pomoc
- Dary pieniężne

techniczne

- Portal wikipedystów
- Kontakt z Wikipedią
- Zgłoś błąd

- Ostatnie zmiany
- Zmiany tematyczne

1

szukaj

odra

Przejdź

Szukaj

narzędzia

- Linkujące
- Zmiany w dolinkowanych
- Prześlij plik
- Strony specjalne
- Wersja do druku

strona główna

dyskusja

edytuj

historia i autorzy

zmień poziom zabezpieczenia

usuń

przenieś

obserwuj

Strona główna

Nova moja dyskusja mój brudnopis preferencje obserwowane moje edycje wylogowanie

artykuł

dyskusja

edytuj

historia i autorzy

zabezpiecz

usuń

przenieś

obserwuj

Odra

Ten artykuł dotyczy rzeki. Zobacz też: choroba "odra" oraz pozostałe znaczenia tego słowa.

2

[edytuj]

Odra (czes. Odra, niemieck. Oder, węg. Odra) – rzeka w Europie Środkowej, p

Spis treści [u

- 1 Bieg rzeki
- 2 Gospodarka
- 3 Powódzie
- 4 Odra w źródłach historycznych
- 5 Główne dopływy Odry
- 6 Miejscowości leżące nad Odrą
- 7 Ochrona przyrody
- 8 Zobacz też
- 9 Linki zewnętrzne

Bieg rzeki [edytuj]

Odra swoje źródło ma w gminie Brama Morawska, północno-wschodnie graniczną między Po

Odra (ujednoznacznienie)

Nazwa tego hasła odnosi się do więcej niż jednego pojęcia.

- Odra** - rzeka w Polsce, Czechach i Niemczech
- Odra - choroba zakaźna
- 2 miejscowości w Polsce:
 - Odra - leśniczówka w woj. lubuskim, w pow. nowosolskim, w gminie Nowa Sól
 - Odra - wieś w woj. śląskim, w pow. wodzisławskim, w gminie Gorzyce
- Odra - czasopismo kulturalne
- Odra - tygodnik wydawany w Katowicach w latach 1945 - 1950
- MS Odra - statek
- PPDiUR "Odra" - nazwa Przedsiębiorstwa Połowów Dalekomorskich i Usług Rybackich z siedzibą w Świnoujściu
- Przedsiębiorstwo Wyrobów Cukierniczych "ODRA" S.A. w Brzegu
- KS Cukierki Odra Brzeg - żeńska koszykówka
- Odra - komputery zakładów Elwro z Wrocławia
- Odra - organizacja konspiracyjna na Pomorzu
- Odra - autobus

3

Wyszukiwanie – szukaj (komputer Odra)

WIKIPEDIA
Wolna encyklopedia

- Strona główna
- Kategorie artykułów
- Losuj stronę
- Bieżące wydarzenia
- Pomoc
- Dary pieniężne

techniczne

- Portal wikipedystów
- Kontakt z Wikipedią
- Zgłoś błąd

- Ostatnie zmiany
- Zmiany tematyczne

1

szukaj

narzędzia

- Linkujące
- Zmiany w dolinkowanych
- Prześlij plik
- Strony specjalne
- Wersja do druku

strona główna

dyskusja

edytuj

historia i autorzy

zmień poziom zabezpieczenia

usuń

przenieś

obserwuj

Strona główna

strona specjalna

Szukaj

Wyniki dla zapytania "odra"

Aby dowiedzieć się więcej o przeszukiwaniu Wikipedii [przeczytaj instrukcję](#). Możesz także skorzystać z [alternatywnych WikiWix](#). Starszych stron (artykułów) możesz spróbować [poszukać przy pomocy Google](#). Nowe artykuły zostaną w przeciągu 30-48 godzin.

Klawiaturka:

Wyniki 1-20 z 1412

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 Następna »

- Odra
{{DisambigR|rzekijchoroba "odra" ora
inazwa_rzeki=Odra
Trafność: 100.0% - 10.0KB (1466)

- Odra (komputer)
250px|right|thumb|Odra 1001.
Odra to nazwa serii komputerów pro
Trafność: 19.3% - 1.3KB (166)

- Odra (miesięcznik) **2**
| tytuł = Odra
| www=www.odra.net.pl
Trafność: 18.8% - 2.2KB (272)

artykuł

dyskusja

edytuj

historia i autorzy

zabezpiecz

usuń

przenieś

obserwuj

Odra (komputer)

Odra to nazwa serii komputerów produkowanych w Zakładach Elektronicznych Elwro we Wrocławiu (zlikwidowanych po 1989). **i dalej...**

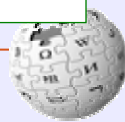
Typy polskiej konstrukcji: Odra 1001, Odra 1002, Odra 1003, Odra 1013, Odra 1103 i Odra 1204. Na licencji firmy ICL: Odra 1304, Odra 1305 oraz powstała w Polsce na ich bazie Odra 1325.

Odrę wyróżniała możliwość pracy z oprogramowaniem stworzonym przez firmy trzecie oraz możliwość podłączenia urządzeń peryferyjnych.

Przedostatnia Odra wyszła z użycia 18 lipca 2003 po 29 latach bezawaryjnej pracy jako główna sterownia dystrybucji wrocławskiego przedsiębiorstwa Hutmen.

Odra 1001.

Elementy hasła

WIKIPEDIA
Wolna encyklopedia

- Strona główna
- Kategorie artykułów
- Losuj stronę
- Bieżące wydarzenia
- Pomoc
- Dary pieniężne

techniczne

- Portal wikipedystów
- Kontakt z Wikipedią
- Zgłoś błąd

Ostatnie zmiany

- Zmiany tematyczne

szukaj

Przejdź Szukaj

narzędzia

- Linkujące
- Zmiany w dolinkowanych
- Prześlij plik
- Strony specjalne
- Wersja do druku

[artykuł](#)
[dyskusja](#)
[edytuj](#)
[historia i autorzy](#)
[zabezpiecz](#)
[usuń](#)
[przenieś](#)
[obserwuj](#)

Odra 1002 ← **tytuł** **definicja** [edytuj]

Odra 1002 to prototyp lampowo-tranzystorowego komputera wykonany w Zakładach Elektronicznych Elwro w 1962. Była rozwinięciem **Odry 1001**, ale nie uzyskała zadowalającej niezawodności i nie weszła do produkcji. Wykonana została tylko w jednym egzemplarzu.

- Dane techniczne** [edytuj]
- 36 bitowe **słowo maszynowe**
 - pamięć operacyjna: bębnowa
 - pojemność pamięci: 4096 słowa maszynowe
 - urządzenia we-wy:
 - czytnik taśmy perforowanej
 - perforator taśmy**
 - dalekopis
 - szybkość: 800 dodawań na sekundę.

sekcja link wewnętrzny

grafika →

link wewnętrzny (brak hasła)

Odra 1002 w Muzeum Techniki w Warszawie

- Zachowana** [edytuj]
- Muzeum Techniki w Warszawie.

p · d · e **Polskie komputery** [pokaż]

Kategorie: [Komputery Odra](#) · [Historia informatyki](#) ← **kategorie**

Wolność 2

wykorzystanie utworu → materiał źródłowy

Ocena artykułu

- Oznaczenia
 - Artykuł na medal
 - Dobry artykuł
- Historia modyfikacji
- Porównanie wersji
- Lista autorów
 - Artykułu
 - Ilustracji
- Szablony informacyjne
 - Niektóre informacje wymagają weryfikacji
 - Wymaga uzupełnienia źródeł
 - Niektóre informacje uznano za kontrowersyjne
 - Wymaga dopracowania
 - Zawiera wyrażenia zwodnicze
 - Podejrzanie naruszenia praw autorskich

Historia modyfikacji

WIKIPEDIA
Wolna encyklopedia

- Strona główna
- Kategorie artykułów
- Losuj stronę
- Bieżące wydarzenia
- Pomoc
- Dary pieniężne

techniczne

- Portal wikipedystów
- Kontakt z Wikipedią
- Zgłoś błąd

- Ostatnie zmiany
- Zmiany tematyczne

szukaj

narzędzia

- Linkujące
- Zmiany w dolinkowanych
- RSS Atom

- artykuł
- dyskusja
- edytuj
- historia i autorzy**
- zabezpiecz
- usuń
- przenieś
- nie obserwuj

Jabłoń

Historia modyfikacji
[Zobacz rejestry operacji dla tej strony](#)

(od końca | [od początku](#)) [Zobacz](#) (poprzednie 50) (następne 50) (20 | 50 | 100 | 250 | 500).

Legenda: (bież) - różnice z wersją bieżącą, (poprz) - różnice z wersją poprzedzającą, m - drobne zmiany

- (bież) (poprz) 08:44, 20 wrz 2007 80.55.141.202 (dyskusja | zablokuj) (4 705 bajtów) (cofnij | anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 09:52, 10 wrz 2007 80.55.141.218 (dyskusja | zablokuj) (4 703 bajtów) (→Galeria) (anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 06:54, 7 wrz 2007 Beau (dyskusja | edycje | zablokuj) m (4 712 bajtów) (Przywrócono przedostatnią wersję, jej autor to *Jadwiga*. Autor wycofanej edycji to 83.30.143.177.) (anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 06:53, 7 wrz 2007 83.30.143.177 (dyskusja | zablokuj) (4 520 bajtów) (*lala*) (anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 15:56, 2 wrz 2007 Jadwiga (dyskusja | edycje | zablokuj) m (4 712 bajtów) (→Galeria - wikiquote) (anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 23:07, 18 sie 2007 Lestat (dyskusja | edycje | zablokuj) (4 686 bajtów) (→Galeria - grafika) (anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 18:50, 18 sie 2007 Idioma-bot (dyskusja | edycje | zablokuj) m (4 652 bajtów) (robot dodaje: *as, az, bat-smg, fur, ht, hu, is, lv, nah, qu, sco, yi, zh-min-nan*) (anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 17:02, 24 lip 2007 Selso (dyskusja | edycje | zablokuj) (4 441 bajtów) (drobne techniczne) (anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 16:59, 24 lip 2007 Selso (dyskusja | edycje | zablokuj) (4 439 bajtów) (drobne techniczne) (anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 16:58, 24 lip 2007 Selso (dyskusja | edycje | zablokuj) (4 179 bajtów) (*syst. Reveala, dostosowanie infoboxu i art. do szablonu, gat, flory Polski*) (anuluj zmiany)
- (bież) (poprz) 21:28, 18 maja 2007 A.bot (dyskusja | edycje | zablokuj) m (3 462 bajtów) (Bot przenosi linki do Commons i Wikispecies +kosmetyka) (anuluj zmiany)

Porównanie wersji

WIKIPEDIA
Wolna encyklopedia

- Strona główna
- Kategorie artykułów
- Losuj stronę
- Bieżące wydarzenia
- Pomoc
- Dary pieniężne

techniczne

- Portal wikipedystów
- Kontakt z Wikipedią
- Zgłoś błąd

Ostatnie zmiany

- Zmiany tematyczne

szukaj

Przejdź

narzędzia

- Linkujące
- Zmiany w dolinkowanych
- Prześlij plik

artykuł
dyskusja
edytuj
historia i autorzy
zabezpiecz
usuń
przenieś
nie obserwuj

Jabłoń

(Różnice między wersjami) [edytuj]

Wersja z dnia 09:52, 10 wrz 2007 (edytuj)

80.55.141.218 (dyskusja | zablokuj)

(→ Galeria)

← poprzednia edycja

Aktualna wersja (08:44, 20 wrz 2007) (edytuj) (anuluj zmiany)

80.55.141.202 (dyskusja | zablokuj) [cofnij]

Linia 55:

Image:Jabłoń - kwiat.JPG

Image:Kwiat jabłoni champion.jpg

- Image:Malus **Floribus**.jpg

</gallery>

Linia 55:

Image:Jabłoń - kwiat.JPG

Image:Kwiat jabłoni champion.jpg

+ Image:Malus **Floribunda**.jpg

</gallery>

Aktualna wersja

Ten artykuł dotyczy rośliny. Zobacz też: inne znaczenia słów *jabłko* i *jabłoń*.

Jabłoń (*Malus* Mill.) - rodzaj należący do rodziny różowatych. Występuje powszechnie w strefie klimatów umiarkowanych. Znanych jest ok. 25 gatunków dziko rosnących, w Polsce występuje kilka z nich (głównie jako *rośliny uprawne*). Na świecie uprawianych jest ok. 10 tys. różnych odmian jabłoni. W Polsce największym skupiskiem sadów, w których uprawia się jabłoń jest *gmina Błędown*. Teren ten nazywany jest "Największym sadem Europy"

Spis treści [ukryj]

Jabłoń

Szablony problemów

Czytanie

Artykuł wymaga poszerzenia.

Zajrzyj na stronę [dyskusji](#), by dowiedzieć się, czego brakuje i jeśli to możliwe, uzupełnij braki.

Szybkie czytanie

[edytuj]

Ten artykuł wymaga dopracowania zgodnie z [zaleceniami edycyjnymi](#).

Należy w nim poprawić: *stylistyka, zachowanie obiektywnego punktu widzenia, czy linki zewnętrzne są potrzebne, dodać linki wewnętrzne.*

Więcej informacji co należy poprawić, być może znajdziesz w [dyskusji tego artykułu](#) lub na [odpowiedniej stronie](#). Po naprawieniu wszystkich błędów można usunąć tę wiadomość.

Chipsy

[edytuj]

Niektóre informacje zawarte w artykule [wymagają weryfikacji](#).

Zajrzyj na stronę [dyskusji](#), by dowiedzieć się odnośnie jakich informacji pojawiły się wątpliwości.

Wstawiając szablon, dodaj informację o tej stronie na [Wikipedia:Strony wymagające weryfikacji](#).

Chip Wj

Ten artykuł wymaga uzupełnienia źródeł podanych informacji.

Aby uczynić go [weryfikowalnym](#), należy podać [odnośniki](#) do materiałów opublikowanych w wiarygodnych źródłach.

Wj Nostradamus

[edytuj]

Niektóre informacje występujące w tym hasle uznano za [kontrowersyjne](#).

Uzasadnienie tej decyzji znajduje się na stronie [Wikipedia:Artykuły kontrowersyjne](#) lub na stronie [dyskusji](#).

Jeśli możesz, przeredaguj go zgodnie z zasadami [neutralnego punktu widzenia](#).

Nostradamus (fr. *Michel de Nostredame*) (ur. 14 grudnia 1503 r. w Saint-Remy w

Cytowanie artykułów z Wikipedii

- Wiele osób związanych zawodowo z edukacją i nauką uważa za niewłaściwe stosowanie **wtórnych źródeł**, takich jak encyklopedie, jako **głównego źródła** informacji w pracach naukowych. Artykuły z Wikipedii powinny być używane jako źródło "**pierwszego kontaktu**", ułatwiające zapoznanie się z fachowymi terminami i dające możliwość dotarcia do **pierwotnych źródeł** informacji.
- Pozycja w menu: Cytowanie tego artykułu
 - Enigma [online]. Wikipedia : wolna encyklopedia, 2008-09-10 13:41Z [dostęp: 2008-09-22 08:37Z]. Dostępny w Internecie:
<http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Enigma&oldid=14030449>

Prawo cytatu

- Cytując fragment artykułu z Wikipedii wystarczy
 - Podać tytuł artykułu źródłowego
 - Podać autorów cytowanego fragmentu lub całego artykułu

Wolność 3 i 4

rozpowszechnianie →
kopiowanie, modyfikacja, utwory zależne

Zasady rozpowszechniania

- Licencja określa możliwości i wymagania (treść i ilustracje mogą mieć różne licencje).
- Nie trzeba pytać o zgodę na rozpowszechnianie.
- Trzeba postępować zgodnie z licencją, dla Wikipedii:
 - Podać źródło i jego licencję
 - Wymienić autorów
 - Dołączyć kopię licencji GFDL, którą automatycznie objęta jest każda kopia Wikipedii

Zasady modyfikacji

- Licencja określa możliwości i wymagania (treść i ilustracje mogą mieć różne licencje)
- Tłumaczenie utworu to jego modyfikacja i podlega tym samym regułom.
- Zrzeczenie praw (PD) – można dowolnie modyfikować, efekt objąć dowolną licencją
- Uznanie autorstwa (CC-BY) – można dowolnie modyfikować, efekt objąć dowolną licencją
- Licencje wirusowe (GFDL, CC-BY-SA) – można dowolnie modyfikować, efekt pozostaje na tej samej licencji

Zasady modyfikacji - edytowanie

- Edytowanie
 - Autor zmian zgadza się na udostępnianie ich na licencji GFDL (lub innej przyjętej w projekcie)
- Przesyłanie plików
 - Autor ilustracji uwalnia ją na określonej wolnej licencji
 - Nie ma możliwości cofnięcia licencji na raz uwolnioną wersję dzieła
 - Autor pozostaje właścicielem praw autorskich do dzieła i może nim dysponować, np. udostępnić je gdzie indziej na innej licencji lub sprzedać

Podziel się zdobytą wiedzą!

Dziękuję

Kontakt: agnieszka.kwiecien@wikimedia.pl

Treść niniejszej prezentacji udostępniona jest na licencjach:

Creative Commons Attribution Share-Alike (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>)

GNU Free Documentation License (<http://www.gnu.org/licenses/fdl.txt>)

Logo i nazwy „Wikipedia”, „Wiktory”, „Wikibooks”, „Wikiquotes”, „Wikinews”, „Wikiversity” są zastrzeżonymi znakami Wikimedia Foundation, Inc.

Logo DFN jest znakiem zastrzeżonym Dolnośląskiego Festiwalu Nauki.

